

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till restaurering av Skara domkyrka; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge följande.

I skrivelser den 29 september 1937, den 14 september 1938, den 30 september 1941 samt den 24 augusti och den 14 september 1943 har *domkapitlet* i Skara hemställt om anslag till restaurering av Skara domkyrka i huvudsaklig överensstämmelse med ett av professorn Ivar Tengbom utarbetat förslag.

Yttranden i ärendet ha avgivits av *byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, statskontoret och kammarkollegiet*.

Av domkapitlets framställningar inhämtas i huvudsak följande.

Åren 1886—1894 undergick Skara domkyrka under ledning av överintendenten H. Zettervall en genomgripande restaurering, som delvis hade karaktären av direkt ombyggnad. Därefter har domkyrkan icke varit föremål för nä-

gon grundligare översyn. Det har länge i vida kretsar framstått som ett trängande önskemål att åvägabringa en förbättring framförallt av kyrkans inredning och konstnärliga utsmyckning, vilka icke befinna sig i det skick, som svarar mot de anspråk, man rimligen bör ställa på en byggnad av Skara domkyrkas monumentalitet och ärevördiga traditioner. Efter framställning från domkapitlet om utarbetandet av en plan för eventuell restaurering uppdrog byggnadsstyrelsen 1936 åt dåvarande generaldirektören, professorn Ivar Tengbom att utarbeta förslag i ämnet. I december 1936 hade Tengbom fullgjort sitt uppdrag. Hans förslag avsåg dels en relativt omfattande yttre reparation och dels renovering av kyrkans inre. Förslagets genomförande skulle enligt då gjorda beräkningar draga en kostnad av ungefär 475 000 kronor, varvid 100 000 kronor beräknades för den yttre reparationen. År 1941 verkställde Tengbom överarbetning av detta förslag. Därvid medtogos allenast sådana åtgärder, som borde i första hand vidtagas för att ställa kyrkan i värdigt skick. Förutom annat uteslötos alla yttre reparationer. Sistnämnda förslag kostnadsberäknades enligt en nämnda år av Tengbom uppgjord promemoria till i runt tal 325 000 kronor. Enligt vad Tengbom meddelat domkapitlet, ha detaljundersökningar å domkyrkan under år 1943 givit vid handen, att bristerna på själva kyrkobyggnaden förvärrats till den grad, att det icke är tillrådligt att längre uppskjuta de ifrågasatta yttre reparationsarbetena. Domkapitlet anser det därför nödvändigt, att domkyrkan snarast undergår reparation och renovering enligt professorn Tengboms år 1936 uppgjorda förslag med iakttagande av de inskränkningar rörande renoveringen av kyrkans inre, som Tengbom 1941 föreslagit.

Domkyrkan saknar egna medel för bekostande av en restaurering av ens mycket blygsamma mått. Icke heller är det möjligt att räkna med att ett så pass litet och skattetyngt samhälle som Skara skall vara i stånd att i mer än i mycket begränsad omfattning ikläda sig kostnaden för ett sådant företag. Visserligen har på enskild väg — huvudsakligen genom förmedling av föreningen »Skara domkyrkas vänner» — i hemprovinsen för ändamålet insamlats ett belopp, som uppgår till ungefär 250 000 kronor, men för restaureringsplanens genomförande fordras ytterligare ett betydande belopp.

De ifrågasatta reparations- och renoveringsarbetena i domkyrkan beräknas nämligen numera draga en kostnad av tillhopa 591 000 kronor, varav 466 000 kronor belöpa på invändiga och 125 000 kronor på utvändiga arbeten. De för ändamålet insamlade medlen äro närmast avsedda som bidrag till täckande av kostnaderna för en förbättring av kyrkans inredning och konstnärliga utsmyckning. I bidrag från Skara församling och enskilda torde för ändamålet kunna påräknas ett ytterligare belopp, som jämte medel, varmed domkyrkans kassa möjligen kan bidraga, av domkapitlet uppskattas till ungefär 90 000 kronor.

I detta sammanhang framhåller domkapitlet, att domkyrkan tid efter annan måst ikläda sig betydande kostnader för underhåll och tillbyggnad av domkapitelshuset, och anför härom följande.

Bland annat har domkyrkan, huvudsakligen för beredande av erforderliga tjänstelokaler åt domkapitelspersonalen, bekostat tillbyggnad av gamla domkapitelshuset 1913—1914 med tillhopa 49 056 kronor 3 öre samt vissa renoveringsarbeten i domkapitelshuset 1935 med 20 122 kronor 16 öre. Sistnämnda renovering berörde huvudsakligen den bostadslägenhet i domkapitelshuset, som då var på lön anslagen åt biskopen. Dessa utrymmen äro nu

mera enligt beslut av Kungl. Maj:t upplåtna som lokaler åt domkapitlets och stiftsnämndens personal. Den renovering, som år 1939 på bekostnad av stats- och kyrkofondsmedel verkställdes för våningens iordningställande till tjänstelokaler, hade säkerligen dragit en kostnad av ytterligare 10 å 12 000 kronor, om icke redan 1935 på domkyrkans bekostnad vidtagits vissa reparationer. För bestridande av ovannämnda utgifter har domkapitlet måst för domkyrkans räkning upptaga lån, vars återbetalning fortfarande belasta domkyrkans kassa. Om domkyrkan icke behövt bekosta dessa renoveringsarbeten i kapitelshuset — vilka utgifter i liknande fall i andra stift bestritts av kyrkofonds- eller statsmedel — hade domkyrkans kassa nu varit i stånd att i icke ringa utsträckning bidra till bekostande av kyrkans renovering.

Under hänvisning till det ovan anförda har domkapitlet hemställt om ett statsanslag av 250 000 kronor som bidrag till bekostande av domkyrkans renovering och reparation.

Byggnadsstyrelsen har, med överlämnande av ett av byrådirektören hos styrelsen N. Royen avgivet utlåtande rörande undersökning av domkyrkan samt vissa från professorn Tengbom införskaffade ritningar, livligt tillstyrkt domkapitlets framställning.

Av Royens besiktningsutlåtande framgår, att skadorna å domkyrkobyggnaden äro så stora, att det icke är tillrådligt att uppskjuta restaureringsarbetena. Royen anför:

Invändigt förmärkas fina sprickor i hjässan till mittskeppets valvkappor vid anslutningen till gördelbågarna samt i mitten av de längsgående gördelbågar, som begränsa tvärskeppets mittvalv. Vid västra sidan av långhusets tredje kontreforer från väster räknat förmärkes i långmurarna en vertikal tämligen fin spricka, vilken synbarligen tidigare varit bredare och, sannolikt vid den senaste restaureringen, lagats genom ifyllning med cementbruk. Träverket i yttertakskonstruktionerna har på vissa ställen i ganska stor omfattning angripits av röta, beroende på otätheter hos takbeläggningen. Detta är i särskild grad fallet beträffande partierna närmast tvärskeppet, varest under snösmältningsperioder brukar inträffa att vattnet söker sig ned genom yttertaket i sådan mängd att stora vattensamlingar uppkomma ovanpå sidoskeppsvalven. På dessa ställen äro såväl valv som murar fuktskadade. Orsaken till dessa olägenheter är det otillfredsställande utförandet och tillståndet hos sidoskeppstakens takbeläggningar. Asfaltappen under de tämligen svagt lutande takens skifferbeläggning är nämligen i hög grad destruerad. I ännu ofördelaktigare riktning verkar det förhållandet, att de med ståndrännan försedda kopparplåtbläggningarna anslutits till skifferbeläggningen på den mot koppartaken vettande sidan av kontreforfialerna, där de äro försedda med utkastare, samt att fialernas stänkbleck ej äro inhuggna i stenbeteckningens fogar och indragna endast 4 cm under skifferbeläggningen. Under snösmältningsperioder stagnerar vattnet bakom ståndrännan på grund av isbildning i stuprör och utkastare samt tränger ned genom takpanelen mellan stänkblecket och skifferbeläggningen. Härtill kommer att koppartaket på många ställen skadats vid snöskottning och att de därvid uppkomna hålen endast lagats med vanligt oljekitt. Otätheter i yttertaket förefinnas ävenledes vid långhusets anslutning till tornmuren. Oberoende av huruvida restaureringsförslaget i hela dess omfattning skall genomföras eller icke måste omedelbart provisoriska åtgärder vidtagas för ernående av täthet hos sidoskeppstakens beläggning.

Riksantikvarieämbetet, som likaledes livligt tillstyrkt det av domkapitlet begärda anslaget, anför:

Skara domkyrka är en av landets relativt få stora medeltida katedraler, och den intager bland dessa i flera avseenden ett märkesrum. Av den äldsta domkyrkobyggnaden (1100-talets början) återstår visserligen intet, men densamma har dock givit den nuvarande kyrkan dess planbildning. Senare omdaningar ha utgått från den gamla stommen, endast utbyggande och omdanande densamma, detta dock i sådan omfattning, att själva byggnadsverket till slut helt utplånades. På 1200-talet tillbyggdes sålunda tornen och ett nytt kor i norsk-engelsk unggotik. Detta kor omdanades emellertid nästan fullständigt genom Zettervalls restaurering på 1890-talet. Under 1300-talet revs den äldsta domkyrkan och det nuvarande långhuset uppfördes i stället i renaste franska gotik. Vid sidan om Uppsala domkyrka är det Sveriges enda starkt utpräglad kontinental-gotiska byggnadsverk och i jämförelse med Uppsala domkyrka än mera påtagligt främlingsgotiskt genom sitt material, huggen sandsten i utomordentlig stenhuggeriteknik. Långhuset synes dock aldrig ha nått sin fullbordan i avsett skick, utan torde länge ha stått utan valv i mittskeppet samt med ofullbordade torn. Först vid medeltidens slut välvdes mittskeppet och då med helt annat system än tidigare avsetts, nämligen med ordinära stjärnvalv av tegel. Under nyare tid omdanades byggnaden undan för undan och särskilt utvändigt synnerligen radikalt. Kyrkan fick därigenom ett helt nytt hölje.

Efter lång förberedelse och en mångfald olika förslag genomfördes på 1890-talet en ytterst radikal restaurering. Denna avsåg dels att avlägsna det yttre och inre höljet av oorganiska nytillsatser från olika tider, dels att söka renodla och fullfölja det konstruktiva system och den konstnärliga formidé, vilka syntes ligga gömda i långhusets ofullbordade gotiska byggnadsstomme. Tyvärr drev man denna måhända i och för sig berättigade rekonstruktionsidé så långt, att man genomförde densamma icke endast där den förelåg i påbörjat och delvis genomfört skick, utan även i sådana delar, vilka otvivelaktigt av den medeltida arkitekten aldrig varit avsedda att beröras därav. Till följd härav har Skara domkyrka blivit en konsekvent genomförd gotikkatedral, vari emellertid det mesta, som fordom talade om byggnadens ärevärdiga historia och som anknöt densamma till landets och ortens växlingsrika öden, utplånades. Alldeles särskilt hårt gick restaureringen fram över inredningen. Åtskilligt av denna har emellertid blivit bevarat på andra platser och skulle därför kunna återställas i större eller mindre utsträckning.

Föreliggande riktlinjer för en blivande restaurering tar i främsta rummet sikte på att utplåna det schematiskt stilmässiga i inredningen för att i stället så vitt möjligt återställa den äldre inredningen i dess historiskt och kulturhistoriskt betingade skick. Ur de synpunkter, riksantikvarieämbetet har att företräda, synas dessa riktlinjer vara ändamålsenliga och lämpliga, ehuru ett blivande genomarbetat förslag, vilket ämbetet förutsätter skola komma under ämbetets ingående prövning, givetvis kan medföra även andra eller förändrade detaljförslag. Skara domkyrka är utan tvekan en byggnad av sådan art, att densammas vård och behandling måste anses vara i högsta grad en hela rikets angelägenhet, varför betydande bidrag av allmänna medel, liksom tidigare vid restaureringarna av t. ex. Strängnäs domkyrka och klosterkyrkorna i Vreta och Varnhem, måste anses väl motiverade.

Statskontoret anser, att man bör skilja mellan dels sådana arbeten — huvudsakligen å kyrkans yttre — som avse kyrkans bestånd, dels sådana restau-

reringsarbeten, vilka främst syfta till att åvägabringa en förbättring av kyrkans inredning och konstnärliga utsmyckning. Ämbetsverket kan icke tillstyrka, att statsmedel i nuvarande läge ställas till förfogande för sistnämnda slag av arbeten; de på enskild väg insamlade medlen, vilka synas vara avsedda för kyrkans interiör, böra i första hand tagas i anspråk för detta ändamål. Med hänsyn till angelägenheten av att ytterligare skador på kyrkobyggnaden förebyggas, synes det ämbetsverket däremot nödvändigt att nu vidtaga de arbeten — kostnadsberäknade till 125 000 kronor — som hänföra sig till bristfälligheter i kyrkans yttre.

Vad beträffar fördelningen av kostnaderna härför erinrar statskontoret till en början om det principuttalande, som ämbetsverket gjorde i sitt utlåtande den 24 mars 1941 i fråga om bestridandet av kostnaderna för restaurering av Uppsala domkyrka. Statskontoret framhöll då, att i första hand vederbörande församling borde svara för sådana utgifter för domkyrkan, som åvilade varje annan kyrklig kommun för dess församlingskyrka. I andra hand syntes domkyrkokassan böra anlitas dels — med hänsyn till att kyrkan kunde anses onödigt stor för församlingens behov — för bidrag i skälig omfattning till kostnaderna för underhåll, dels ock för utgifter förenade med egenskapen av stiftskyrka. Av statsmedel borde bidrag för kyrkan lämnas allenast såvitt angående kyrkans bestånd såsom ett kulturhistoriskt minnesmärke.

Om den sålunda angivna principen tillämpas på nu förevarande fall, finner statskontoret, att, även om domkyrkans egna medel äro begränsade, hinder icke torde möta, att domkyrkan åtminstone i någon utsträckning, förslagsvis med 10 000 kronor, bidrager till kostnaderna. De medel, som därutöver erfordras, torde det ankomma på domkyrkoförsamlingen och statsverket att ställa till förfogande, därvid församlingen har att bidraga enligt allmänna grunder för bekostande av kyrkors underhåll.

Statskontoret fortsätter: I vilken utsträckning församlingens skyldighet i detta avseende — med hänsyn till domkyrkans storlek och egenskap av stiftskyrka — bör begränsas, lärer icke vara möjligt att med full rättvisa angiva. En fördelning lärer därför böra ske på grundval av en ungefärlig uppskattning av de utgifter för byggande och underhåll av församlingskyrka, vilka åvila stadsförsamlingar av motsvarande storlek. Med utgångspunkt härifrån torde det ur församlingens synpunkt icke kunna betraktas såsom oförmånligt, om återstående kostnader fördelas med två tredjedelar på statsverket och en tredjedel på församlingen. Statskontoret får därför föreslå, att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar anvisande av högst 75 000 kronor att användas till ifrågasvarande ändamål, under förutsättning att domkyrkan och församlingen för samma ändamål tillskjuta 10 000 respektive 40 000 kronor. Medlen torde böra anvisas såsom ett särskilt reservationsanslag under åttonde huvudtiteln.

Kammarkollegiet yttrar:

Enär de yttre arbetena å Skara domkyrka vitsordats vara nödvändiga för domkyrkans bestånd samt med de inre arbetena avses att förbättra kyrkans inredning och konstnärliga utsmyckning, vilka icke anses befinna sig i ett skick, som svarar mot de anspråk man bör ställa på en byggnad av domkyr-

kans monumentalitet, har kollegiet icke något att erinra emot arbetenas utförande i den omfattning de nuvarande ekonomiska förhållandena medgiva, helst ett avsevärt belopp eller drygt 40 % av den beräknade kostnadssumman redan hopbragts genom enskildas gåvor. Beträffande finansieringen av övriga kostnader förslår domkyrkans egna tillgångar, vilka i första hand lära böra svara för domkyrkans underhåll, icke därtill. Skara församling, vilken väl icke borde undgå att bidra till restaureringen av sin församlingskyrka, kan på grund av domkyrkans storlek i förhållande till församlingens behov och kyrkans uppgift att tillika vara stiftskyrka icke utan undantag åläggas de dryga kostnaderna. Att härvid liksom tidigare vid större reparationer å de äldre domkyrkorna bidra lämnas av statsverket torde därför vara ofrånkomligt.

Vad domkyrkans tillgångar angår har domkyrkan för närvarande icke annan kapitalbehållning än ett fondkapital å 104 000 kronor utgörande försäljningsmedel för försålda domkyrkosysslomansbostället Uddetorp nr 1, varav räntan i den gällande, av Kungl. Maj:t den 26 november 1943 fastställda staten ingår bland domkyrkans inkomster med ett belopp av 2 600 kronor. Då avlöningen till domkyrkosysslomannen i staten beräknats till 2 840 kronor, lärer någon del av berörda kapital icke kunna tagas i anspråk för nu ifrågavarande ändamål. Domkyrkan har för närvarande att förränta och amortera vissa lån, varå annuiteterna uppgå till cirka 5 000 kronor. Innan dessa lån slutbetalats, vilket beträffande tre lån, som tillhoppa draga en annuitet av 2 500 kronor, beräknas ske år 1950 samt för ett lån, vars annuitet uppgår till samma belopp, kommer att ske år 1954, torde domkyrkan icke kunna lämna större bidrag till domkyrkans underhåll än högst det för sådant ändamål i staten upptagna beloppet av 1 700 kronor. Efter slutamorteringen av nämnda lån torde däremot domkyrkan kunna lämna väsentligt större bidrag till finansieringen av byggnadsarbetena. Det synes på grund härav lämpligt, att den på domkyrkan belöpande andel av kostnaderna förskottteras av statsverket såsom lån för domkyrkans räkning och att lånet av domkyrkan förräntas samt återgäldas så snart och i den mån domkyrkans inkomster framdeles kunna lämna tillgång därtill. Beträffande storleken av detta lån torde detsamma med hänsyn till förestående reparation av domkapitelshuset icke böra beräknas till högre belopp än 50 000 kronor.

Beträffande församlingens bidrag till domkyrkans underhåll utgår detta för närvarande enligt domkyrkans stat med ett årligt belopp av 500 kronor. I vilken utsträckning församling bör bidra till domkyrkans underhåll ha rikets ständer i skrivelse den 30 juni 1860, nr 81, uttalat att vederbörande församling bör bekosta sådana arbeten, vilka icke avse dylika kyrkors »monumentala delar» utan endast församlingens »gagn och bekvämlighet».

Vid bedömande av storleken av församlingens bidrag torde, såsom statskontoret anført, hänsyn även böra tagas till vad utgifterna för byggande och underhåll av församlingskyrka i stadsförsamling av motsvarande storlek belöpa sig till, en princip, som redan uttalades i 1846 års kyrkolagsförslag och där uttrycktes sålunda, att domkyrkoförsamling för sin kyrka ej finge mera betungas än annan lika stor församling skäligen till sin kyrkas underhåll utgjorde. I betraktande härav torde det i staten upptagna årliga bidraget till domkyrkans underhåll från Skara församling vara nog så ringa, och en större engångsutgift för nu ifrågasatta arbeten skäligen kunna påfordras från församlingens sida.

De anordningar, som i förevarande fall äro avsedda till församlingens bekvämlighet och förty i enlighet med ständernas ovan nämnda uttalande böra bekostas av församlingen, torde kunna hänföras i första hand till anläggning av furugolv med linoleum i bänkkvarteren samt anskaffande av bänkar och

stolar, för vilka arbeten beräknats en kostnad av 31 000 kronor. Men även andra arbeten torde åtminstone delvis kunna sägas i särskild grad vara till gagn för församlingen, såsom anläggning av värmeledning och klockringning, elektriska installationsarbeten och armatur samt inredning av sakristia, toalett, kapprum, entréer m. m. Kostnaderna för sistnämnda arbeten hava beräknats till inemot 175 000 kronor.

Med hänsyn till domkyrkans storlek i förhållande till församlingens behov av församlingskyrka lärer skäligen icke böra ifrågasättas, att församlingen till ovannämnda i huvudsak för dess bekvämlighet och gagn avsedda arbeten skall bidraga, förutom med hela kostnaden för bänkkvarteren, med mer än en tredjedel av kostnaden för övriga arbeten eller sålunda tillhoppa i runt tal 90 000 kronor. Härtill torde böra komma någon andel av kostnaderna för de yttre reparationerna, i vilket hänseende kollegiet för sin del anser ett belopp av 30 000 kronor skäligt.

De på enskild väg — närmast för bekostande av kyrkans inredning och konstnärliga utsmyckning — insamlade medlen uppgå till 250 000 kronor. Av domkyrkans tillgångar torde, på sätt ovan anförts, kunna beräknas ett belopp av 50 000 kronor. I bidrag av Skara församling och genom ytterligare frivillig insamling har av domkapitlet beräknats ett belopp av 90 000 kronor. Skara församling torde emellertid utan dess synnerliga betungande kunna bidraga med förut angivna belopp, tillhoppa 120 000 kronor, vadan för ändamålet ett belopp av 420 000 kronor torde kunna beräknas stå till förfogande. Sålunda skulle erfordras ett statsanslag av 170 000 kronor, vilket torde kunna nedsättas med belopp, som den frivilliga insamlingen ytterligare kan väntas inbringa.

I skrivelse den 17 februari 1944 ha slutligen *Skara kyrkofullmäktige* å domkyrkoförsamlingens vägnar med anledning av vad kammarkollegiet i ärendet anfört förklarat sig villiga att bidraga till domkyrkans restaurering med ett belopp av 120 000 kronor.

Kyrkofullmäktige anse väl, att med hänsyn tagen till församlingens ringa storlek och relativt hårda skattbelastning en jämkning nedåt av det av kammarkollegiet ifrågasatta anslaget från domkyrkoförsamlingen vore motiverad, helst som de betydande frivilliga bidragen från stiftet i stor utsträckning givits med tanke på församlingens begränsade bärkraft, men förklara sig dock redo, under förutsättning av att proposition i ämnet framläggas för årets riksdag, för det fall att till grund för densamma lägges kammarkollegiets yttrande i ärendet, att, därest tvingande statsfinansiella hänsyn anses omöjliggöra större bidrag från det allmänna än kammarkollegiet föreslagit, för domkyrkoförsamlingens räkning påtaga sig ett belopp om 120 000 kronor.

Skulle däremot statskontorets yttrande vinna Kungl. Maj:ts bifall, förklara sig kyrkofullmäktige under enahanda förutsättning villiga att bidraga till restaureringskostnaderna med 40 000 kronor.

Vid dryftandet av frågan om medlens anskaffande för församlingens vidkommande ha kyrkofullmäktige utgått ifrån, att församlingen kommer att erhålla rätt att upptaga ett trettioårigt amorteringslån.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen genomgick Skara domkyrka under åren 1886—1894 en omfattande restaurering, vilken emellertid numera framstår såsom i flera hänseenden mindre tillfredsställande. Sedan dess

har visserligen en del mindre underhålls- och reparationsarbeten utförts på domkyrkan, men den har under tiden icke varit föremål för någon grundligare översyn. Den undersökning, som nu verkställts, har visat, att domkyrkans yttre vidlades av allvarliga brister, vilka äro av sådan natur, att de med det snaraste böra avhjälpas. Vad domkyrkans inre och särskilt dess konstnärliga utsmyckning beträffar, kan den i sitt nuvarande skick icke anses motsvara de anspråk, som böra ställas på denna tempelbyggnad. För domkyrkans värddiga istandsättande har domkapitlet låtit med anlitan av framstående sakkunskap utarbета ett detaljerat förslag. Mot principerna för detta har jag intet att erinra, men jag förutsätter, att det fullständiga och genomarbetade programmet för restaureringen underställes riksantikvarieämbetet och att ämbetet sättes i tillfälle att fortlöpande följa restaureringen.

Kostnaderna för domkyrkans istandsättande ha beräknats till 591 000 kronor, varav 466 000 kronor belöpa på invändiga och 125 000 kronor på utvändiga arbeten. Mot dessa beräkningar har jag ej funnit anledning till annan erinran än att det, enligt vad jag under hand inhämtat, torde vara möjligt att med iakttagande av särskild omtänksamhet reducera vissa utgiftsposter, varigenom de sammanlagda kostnaderna skulle nedbringas till i runt tal 580 000 kronor.

Av kammarkollegiets yttrande i ärendet framgår, att riksdagen vid tidigare tillfällen godtagit principen att vidmakthållandet i värdigt skick av sådana kulturminnesmärken som det, varom här är fråga, är en angelägenhet icke blott för de lokala instanserna utan även för hela riket. Vid flera tidigare tillfällen har riksdagen också anslagit betydande belopp för att möjliggöra restaurering av våra främsta domkyrkor. Förutom till den förutnämnda restaureringen på 1880- och 1890-talen av Skara domkyrka ha sålunda dylika bidrag utgått till istandsättande av domkyrkorna i Uppsala, Visby, Linköping och Strängnäs. Statens bidrag synes dock städse ha lämnats blott i den mån kostnaderna icke kunnat bestridas av vederbörande domkyrka eller rimligen bort bestridas av vederbörande domkyrkoförsamling samt i den mån insamlade medel icke lämnat tillgång för ändamålet.

För nu ifrågavarande restaureringsföretag stå i första hand till förfogande medel, som hopbragts genom insamling av frivilliga bidrag och som uppgå till 250 000 kronor. I andra hand böra för ändamålet domkyrkans egna medel anlitas. I vilken utsträckning så skäligen bör ske har gjorts till föremål för en utredning av kammarkollegiet, vilken kompletterats genom under hand inhämtade upplysningar. Av utredningen har framgått, att domkyrkans årliga inkomster kunna beräknas till i runt tal 13 000 kronor. Sistnämnda belopp är emellertid för närvarande bundet — utom för löpande administrationskostnader o. dyl. — för förräntning och amortering av lån, som domkyrkan upptagit för ändringsarbeten inom domkapitelshuset. De årliga utgifterna för räntor och amorteringar minskas emellertid efter år 1950 med i runt tal 2 500 kronor och fyra år senare med ytterligare ungefär samma be-

lopp. Kammarkollegiet har ansett, att domkyrkans bidrag bör beräknas till 50 000 kronor. Samtidigt har kollegiet med hänsyn till föreliggande omständigheter föreslagit, att staten — i likhet med vad som skett i vissa tidigare, härmed likartade fall — skall förskottera beloppet genom att lämna domkyrkan ett amorteringslån. Jag tillstyrker, att domkyrkans andel i kostnaderna beräknas till 50 000 kronor. Det synes mig skäligt, att staten förskjuter detta belopp genom att lämna domkyrkan ett lån, vilket bör vara räntefritt intill utgången av år 1950, varefter ränta bör utgå efter den räntefot, som vid varje särskild tidpunkt må gälla såsom normalränta för statens utlåningsfonder. Lånet bör därjämte få inestå amorteringsfritt till och med år 1954, efter vilken tid det torde böra avbetalas med 2 500 kronor årligen. För ändamålet torde för nästa budgetår under fonden för låneunderstöd böra anvisas ett investeringsanslag av 50 000 kronor. På Kungl. Maj:t bör få ankomma att i anslutning till vad i det föregående anförts meddela närmare bestämmelser angående lånevillkoren m. m.

Domkyrkoförsamlingen har förklarat sig villig deltaga i kostnaderna för domkyrkans restaurering med av kammarkollegiet föreslaget belopp, 120 000 kronor. Beloppet torde kunna godtagas såsom skälig andel i kostnaderna för församlingens vidkommande.

De återstående kostnaderna, vilka enligt det föregående böra beräknas till (580 000 — 250 000 — 50 000 — 120 000 =) 160 000 kronor, torde böra bestridas av statsmedel. Sistnämnda belopp torde böra upptagas i riksstaten såsom ett särskilt reservationsanslag. Om de faktiska kostnaderna skulle komma att överskrida de beräknade, bör på detta förhållande icke kunna grundas något anspråk från domkyrkans eller församlingens sida på ytterligare statsbidrag.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels såsom Bidrag till restaurering av Skara domkyrka för budgetåret 1944/45 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av . . . . . kronor 160 000;

dels ock till Lån till Skara domkyrka för restaurering av domkyrkan för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av . . . . . kronor 50 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Torsten Svensson.